

Learning Study – historiebruk

Skola

S:t Petri skola Malmö

Årskurs

Studien gjordes med elever i årskurs 1 på Samhällsprogrammet

Antal elever i studien

I undersökningen deltog två klasser i årskurs 1 på samhällsprogrammet. Antalet elever i klasserna var 64 men eftersom några elever inte deltog i antingen för- eller eftertester är antalet elever som ingår i undersökningen.

Kontaktperson

Eva Henriksson Garatea (handledare för studien): eva.henriksson.garatea@malmo.se

Deltagande lärare i studien var:

Lo Söllgård (genomförde lektioner i första gruppen elever): lo.sollgard@malmo.se

Joakim Altvall (genomförde undervisning i den andra gruppen elever): joakim.altvall@malmo.se

Övriga deltagare i studien: Siri Hallberg, Björn Westerström, Mattias Petersson (deltagare i studiens slutfas)

Innehåll och lärandeobjekt

När GY11 infördes hamnade många historielärare ute på skolorna i ett besvärligt läge. En stor del av lärarna hade inte tidigare undervisat i historiebruk, vilket skapade stor förvirring och oro. Vi valde därför att fokusera vår learning study på historiebruk och vårt lärandeobjekt var att eleverna måste förstå tidsdimensionerna med dåtid, nutid, samtid och framtid, samt symbolvärdet i den historiska händelse som brukas. De måste också förstå olika typer av bruk och vilka konsekvenser dessa bruk kan få för samtiden och framtiden. Eleverna behöver utveckla förmågan att undersöka, förklara och värdera användning av historia i olika sammanhang och under olika tidsperioder.

Elevtankar

Inledningsvis visade det sig att eleverna hade begränsade förkunskaper gällande historiebruk, dess innebörd och syfte. Vår föreställning var att det endast var ett fåtal som kommit i kontakt med historiebruk i grundskolan, något som bekräftades av eleverna. Efter den första introduktionen av begreppet kunde eleverna reflektera över egna möten med historiebruk. Detta gällde såväl lektion ett som lektion två. Under lektion ett kunde eleverna se samband mellan en historisk händelse och samtiden och förklara syftet med den användningen av historia. Vad som inte framkom i diskussion under lektion ett, var symbolvärdets betydelse. Efter att lektionens struktur ändrats kunde eleverna under lektion två förstå historiebruk såsom att det finns en fråga eller ett problem i samtiden som kommuniceras genom att människor använder/refererar till historien.

Kritiska aspekter

För att få en fördjupad förståelse historiebruk är det många delar som eleverna måste behärska. De delar som ingår i historiebruk är främst samtiden och den problematik som finns i samtiden, det vill säga den kontext där historien brukas, den historiska händelsen och det symbolvärde som historien bär är en annan aspekt. Likaså är framtiden central – hur en historisk referens i samtiden syftar till att påverka framtiden.

Under vår learning study framkom ett antal verkliga kritiska aspekter såsom faktorer som rör tidsdimensionen, symbolvärdet och referenskunskapen i både dåtid *och* samtiden. Rörande tidsdimensionen tänkte eleverna att samtid innebär deras nutid. Det fanns även en problematik kring förståelsen gällande det symbolvärde som den historiska händelsen bär samt att symbolvärdet styrs av den samtid i vilken historien brukas. Den sista kritiska aspekten vi identifierade handlade om referenskunskap och att eleverna inte bara måste ha kunskap om den historiska händelsen utan även förstå den samtid som historien brukas i. När dessa aspekter klargjorts och eleverna mötte historiebruk där de hade kunskap om såväl dåtid som samtid möjliggjorde detta en ökad förståelse för eleverna.

Andra aspekter

I den inledande diskussionen kring vår learning study hade vi ett antal förväntade kritiska aspekter. Vi utgick bland annat från att elevernas begränsade referenskunskap kring historiska händelser skulle utgöra ett problem. Vidare hade flera av oss sedan tidigare insett att Klas-Göran Karlssons typologi kring historiebruk; *ideologiskt, moraliskt, existentiellt, politiskt* och *kommersiellt* bruk, skapade en mekanisk analys av historiebruk. Av den anledningen valde vi att inte använda oss av ovannämnd typologi.

Variationsmönster

En learning study har som teoretiskt fundament en teori- variationsteorin, som i stort innebär att för att förstå en företeelse behöver man arbeta med att variera kontraster. Teorin utarbetades av professor Ference Marton i ett forskningsprojekt i Hong Kong och tar sitt avstamp i den fenomenografiska forskningstraditionen. Det är inte genom att visa på likheter om och om igen som eleverna förstår en företeelse eller ett begrepp, utan genom att vi varierar och sätter olika aspekter av samma företeelse i kontrast till varandra, som vi kan synliggöra vad företeelsen eller begreppet verkligen innebär. Följande modell visar hur vi varierade de två lektionerna.

Kritiska aspekter	Variation	Konstant
Att förstå att <i>samtid inte behöver betyda nutid.</i>	Eleverna fick se och arbeta med olika exempel på bruk i en samtid som inte var elevernas nutid.	Typen av bruk
Förstå <i>symbolvärdet</i> i den händelse som brukas.	Eleverna fick själva skapa ett historiebruk utifrån ”rädsla för förändring i samhället”	Samtiden också var elevernas nutid.

Förbättringar i elevernas prestationer

Vi såg inte så stora förändringar i de eftertester som gjordes. I eftertest 1 hade eleverna inte riktigt förstått vad symbolvärde innebär och de hade också svårigheter med att förstå att nutid inte behöver innebära samtid. Detta kan bero på olika faktorer och behöver egentligen inte bara vara kopplat till den lektion som hölls i klassen. Vi såg att de bilder vi använde i eftertestet kan ha påverkat resultatet. Ibland kan det vara svårt att ringa in vad som påverkar ett svar. Det kan handla om att eleverna inte förstår själva formuleringen av frågan och/eller själva händelsen. Det är också svårt för oss lärare att avgöra hur mycket referenskunskap som vi ska ha med i själva frågan.

De kritiska aspekter som vi vaskade fram i förtesterna var att eleverna har svårt att förstå tidsdimensioner. De har svårt att förstå att samtid inte behöver innebära elevernas nutid. Vi såg en klar förbättring i elevernas förståelse av denna aspekt i elevgrupp 2. Dock är det svårt att avgöra om det var lektion två eller hur vi formulerade testfrågorna i eftertestet som påverkade mest. Dock tror vi att uppgiften under lektion två, där eleverna skulle formulera egna förslag på historiebruk, kan ha påverkat positivt, trots att de då arbetade med samtid=nutid. De diskussioner som läraren, Joakim Altvall, hade med eleverna gav en möjlighet att jobba med samtid och nutid.

I förtestet framkom också att en kritisk aspekt var att eleverna inte förstår symbolvärdet i den händelse från dåtid som brukas i en nutid och/eller samtid. Här såg vi inte lika stora förbättringar, vilket kan bero på att eleverna hade behövt fler lektioner kring detta. Symbolvärdet är beroende av den samtid där den historiska händelsen brukas, som i sin tur beror på den historiekultur som råder vid tiden för bruket. Detta är komplext och kräver mycket referenskunskap hos eleverna. En intressant iakttagelse är att den förväntade kritiska aspekten som vi funderade över innan vi gjorde förtestet, var att vi trodde att referenskunskap var en kritisk aspekt. Vi kom fram till att det inte var en kritisk aspekt men när vi nu har analyserat resultatet så ser vi att referenskunskap är nära sammankopplat med kunskap i den

historiekultur som råder vid bruket. Om eleverna inte har kunskap om detta, är det svårt för att inte säga omöjligt för dem att förstå symbolvärdet. Det är också viktigt med förkunskaper för att eleverna ska kunna ge ett bra svar på en fråga. Det räcker inte med att förstå vad historiebruk är om eleven inte har en viss grundförståelse kring den historiska referensramen kopplat till frågans dåtid och samtid. Samtidigt tror vi att eleverna hade behövt fler lektioner både kring tidsdimensioner och symbolvärde.

Övrigt

Vi fick inte några större eller banbrytande resultat i vår studie och man kan då fråga sig om det är lönt eller ens försvarbart att lägga så mycket tid på en learning study. Vårt svar är ett klart och tydligt ja. Learning study är en tidskrävande metod, men hela lärargruppen som deltog i studien är överens om att det är väl värt den tid och allt arbete som det innebär att genomföra en sådan. Dels lär sig gruppen använda en metod, men också hur man kan och bör variera olika moment i en undervisningssekvens. Vi lärde oss även att de kritiska aspekter som vi lärare med all vår erfarenhet trodde var problemet, inte alltid stämmer överens med verkligheten. De kritiska aspekterna kan vara något helt annat och då är risken att vi missar detta. Vi insåg dock att referenskunskap är viktigt, eftersom den är nära sammankopplad med förståelse och kunskap om historiekultur, som i sin tur är avgörande för att förstå symbolvärde. Vi lärare har också fått en fortbildning som har gjort att vi idag har en gemensam förståelsegrund att utgå ifrån när det gäller historiebruk, och hur vi bör undervisa i detta. Vi har även blivit en väl sammansvetsad grupp och detta har lett till ett ökat samarbete mellan oss kollegor.

Gruppen kommer inom ramen för kollegialt lärande att arbeta vidare med historiebruk men nu med fokus på bedömning. Det är svårt att ringa in vilka kvaliteter som ska leda till ett visst betyg och här ser vi att vi måste jobba vidare. Detta är avgörande för rättssäkerheten i våra bedömningar, som sedan ska leda fram till ett betyg i slutet av en kurs. Vår undersökning fokuserade framför allt på att se om elevernas förståelse hade ökat, inte på att se olika kvaliteter i elevsvaren. På S:t Petri skola är vi relativt överens om vad som är god kvalitet i ett elevsvar. Vi är också övertygande om att detta är något som alla skolor bör och måste arbeta med för ökad likvärdighet i bedömning och betygsättning. På vår skola använder vi oss av det kursprov i Historia 1b som Skolverket tar fram varje år. Detta är en stor hjälp för oss som lärare gällande likvärdig bedömning och detta är också något som vi starkt rekommenderar andra skolor att använda.